

דרכי הוראה

קורס עברית להנחיית קבוצות לעולים בוגרי מדעי ההתנהגות

יפה דנה*

עולים חדשים בוגרי מדעי ההתנהגות (פסיכולוגים, יועצים, פסיכיאטרים, עובדים קהילתיים, מנחים) זכו בקורס שהעשיר את האוצר הלשוני המקצועי שלהם. המכנה המשותף לבעלי המקצועות השונים נמצא בתחום הנחיית קבוצות, תוך שימוש בספר העוסק בעניין זה.

אוכלוסייה עם קשיים ואתגרים ייחודיים

רכישת שפה חדשה היא מלאכה מורכבת, מפרכת ולעתים אף מתסכלת, בפרט כשמדובר באנשים בוגרים, שהלשון וההבעה התקשורתית היוו את אחד הכלים הבסיסיים בעבודתם בארץ המוצא שלהם. הקבוצה שעבדתי איתה עשויה לשמש דוגמה לאנשים מסוג זה. היו אלה עולים חדשים בוגרי מדעי ההתנהגות, שעבדו כפסיכולוגים, יועצים, פסיכיאטרים, עובדים קהילתיים, מנחים וכו' בארץ מולדתם, וכאן מצאו עצמם מבולבלים, חוששים, חסרי אמונה ביכולתם להשתמש במולדת החדשה במשאביהם האנושיים. קשיי הקליטה שלהם היו קשורים בעיקר במחסום השפה. הצורך האמיתי של אנשים כאלה, השוהים בארץ שנה וחצי עד חמש שנים, וחיפוש אחר פתרונות למצוקתם, הובילו אותנו ליצירת קורס מרתק ומאתגר - הן לתלמידים והן לי כמורה. בשלב ראשון היה צורך למצוא נושא משותף לכל המשתתפים ובאמצעותו להעשיר את האוצר הלשוני המקצועי שלהם. מכנה משותף זה נמצא בתחום הנחיית קבוצות, מתוך אמונה שבעתיד יוכלו כך העולים בעלי המקצועות האלה לא רק להיתרם ולשפר את יכולתם התקשורתית בעברית, אלא גם לתרום לחברה החדשה שאליה הגיעו. הספר שנבחר לעבודה במהלך הקורס הוא **מסע קבוצתי** מאת ד"ר ירון זיו וד"ר יעל בהרב, העוסק בנושא הנחיית קבוצות. הקורס ביקש לגשר על קשיי השפה באמצעות שיפור היכולת השפתית המקצועית (קריאה, כתיבה ודיבור) והעצמתו של התלמיד בעזרת מודעות לתהליכים הרגשיים העוברים עליו במהלך הקורס, במצבים השונים המתרחשים בקבוצה, וזאת בעזרת משוברים, שיקופים ותמיכתה של הקבוצה.

מטרות בניית הקורס

1. להקנות ידע תיאורטי ואוצר מילים בנושא הנחיית קבוצות.
2. להעניק ללומדים כלים בסיסיים להנחיית קבוצות.
3. לשלב בין החומר התאורטי להתנסויות הרלוונטיות לנושא (תוך התאמה לשלב ההתפתחותי בו נמצאת הקבוצה).
4. לאפשר למשתתפים התנסות אישית בהנחיה במסגרת השיעור.

מילות מפתח: עברית לבעלי מקצוע התנהגותי, עברית לפסיכולוגים, עברית לעובדי קהילה

* יפה דנה היא מורה באולפן קריית ים. בעת מתן הקורס המתואר במאמר עבדה באולפן קריית ביאליק.

התפיסה הבסיסית הייתה שחיזוק בטחוננו העצמי של התלמיד יביא גם להתקדמות והישגים גבוהים יותר בשפה העברית ולנטילת אחריות אישית לפתרון קשייו בקליטת השפה.

דרך העבודה

מאחר שהקורס הורכב לא רק מהוראת השפה העברית אלא גם מקידום תהליכים של הנחיה קבוצתית, נזקקתי ליעוץ מקצועי שסייע לי להבין מה עובר עלי בהנחיה ובהוראה, וכן מה עוברת הקבוצה וכל אחד מהמשתתפים. לכן, לאורך כל הקורס ליוותה, הדריכה ותמכה בי הגברת מלכה ריבקה דירקטור, מדריכה במחוז חיפה והצפון בתחום הורים ומשפחה, שיזמה את הפרויקט בשיתופה ובתמיכתה של ד"ר שרה רובינשטיין, מנהלת המחוז.

מבנה השיעור

עבודת ההכנה: בכל מפגש קיבלו המשתתפים עבודת הכנה לשיעור הבא. עבודת ההכנה כללה את המילים החדשות של הפרק החדש, סיכום ועיבוד פרק מתוך הספר מסע קבוצתי ששוכתב על ידי, ודף עבודה שסייע להם לבדוק את הידע וההבנה שלהם לגבי אותו פרק. במקרים מסוימים הם דיווחו על ניסיונם מהעבודה בשטח שהייתה רלוונטית לאותו פרק. (את עבודת ההכנה הם מסרו לי מדי שיעור לבדיקה.)

הפרקים מתוך הספר עובדו הן בשל אורכם והן בשל אוצר המילים הגדוש מדי, שהיה עלול להחליש את רצונם של התלמידים להתמודד עם הטקסט העיוני.

לקראת סיום הקורס הם נדרשו לקרוא פרקים מסוימים מתוך הספר בשלמותם, ללא התיווך שלי. מצאתי שדרך זו הייתה נכונה, התאימה לקצב וליכולת של המשתתפים ולא 'איימה' עליהם יתר על המידה.

השיעור נבנה משילוב בין העבודה על הטקסט העיוני לפעילות הקשורה בהנחיית קבוצות המתאימה לנושא הנלמד.

הקורס 'עברית להנחיית קבוצות לעולים בוגרי מדעי ההתנהגות' התפרש על פני שנה שלמה במפגשים בני שלוש שעות של פעם בשבוע. החל מהמפגש הרביעי, מדי שבוע, כל אחד מהמשתתפים הציג והפעיל את חברי הקבוצה בתרגיל התנסות. תרגילי ההתנסות התפתחו בהתאם להתפתחותה של הקבוצה. כל אחת מההתנסויות לוותה בהדרכה ובהתייעצות איתי.

סיכום

הקורס היה לגבי אתגר וחוויה לימודית רגשית מיוחדת במינה. כבר בתחילת הדרך הבנתי כי מדובר בכיתה שונה, בדרישות שאינן מוכרות לי ובדרך הוראה שמעולם לא התנסיתי בה. הניסיון לשלב בין החומר העיוני העוסק בהנחיית קבוצות תוך התמקדות בעברית מחד, והובלת הקבוצה בתהליך של דינמיקה קבוצתית מאידך, נראה לי בהתחלה כמעט בלתי אפשרי. נכנסתי לפרויקט הזה ובלבי חששות רבים ותהיות רבות לגבי יכולתי למצוא את האיזון בין שני הכובעים הללו, של המורה והמנחה (אני בוגרת מסלול הנחיית קבוצות במכללת אורנים). היום אני יכולה לומר בדיעבד כי האמון שנתנו בי ליאורה רותם, המנהלת שלי, מלי עמית סגניתה ומלכה רבקה דירקטור, שליוו אותי במהלך הקורס, חיזק את ידי ואפשר לי להביא לסיום מוצלח את המסע הזה.

במהלך הקורס שימש לי ספרם של זיו ובהרב, **מסע קבוצתי**, קביים ותמיכה. עם ההתקדמות בספר הבנתי עד כמה ההחלטה לבחור בספר זה הייתה נכונה. הוא שימש עמוד שדרה הן לתלמידים והן לי. ההתפתחות התאורטית בספר התאימה להתפתחות התהליכית שעברה הקבוצה, מבחינת

היכולת לבחון את התהליכים מזווית עיונית, ויחד עם זאת ליצור פתיחות רגשית. כל שיעור היווה המשך לשיעור שקדם לו. נוצר רצף הגיוני והמשכיות שסייעו בהפנמת המילים החדשות שהוקנו בכל מפגש ותמכו בהתפתחות הקבוצתית והאישית של כל אחד מהמשתתפים על-פי הקצב, היכולת ונקודת הפתיחה שלו.

היום, לאחר התנסות הזו, אני מאמינה שהצלחת הפרויקט התאפשרה בשל הלמידה העצמית של כל אחד מהמשתתפים, שהתמקדה לא רק בעברית אלא בנפשו של כל אחד. נוצרה כאן פתיחות ששברה מחסומים פסיכולוגיים ביחס לשפה. אנשים החלו מאמינים ביכולתם. ביטחונם העצמי גדל, והוא התחזק בשל תמיכת הקבוצה שסייעה בהתגברות על קשיי השפה.

בסיום הקורס ניתן היה לראות את ההתקדמות הגדולה שעברו התלמידים שהשתתפו בקורס. אוצר המילים המקצועי התרחב, כושר ההבעה נעשה חופשי וזורם יותר, נוצרה יכולת התמודדות עם טקסטים מקצועיים לא פשוטים, ויותר מכל התחזק הביטחון העצמי שאפשר להם לשוב את מחסום השפה.

הקורס אמנם דרש ממני מאמץ ניכר, אך אני שמחה על ההתנסות הזאת, שדרכה למדתי על עצמי דברים רבים. באמצעות הקורס נפתח בפניי עולם חדש מרתק, שיותר מכל חיזק אצלי את האמונה בכוחה של הרוח להסיר כל מכשול בדרך אל המטרה.